

Hlízenka – houba roku 2008

RNDr. Tomáš Spitzer, Ph.D.
Zemědělský výzkumný ústav Kroměříž s.r.o.

V posledních letech se v rámci intenzifikace pěstování ozimé řepky mluví z pohledu významnosti houbových patogenů hlavně o hlízence (*Sclerotinia sclerotiorum*) a verticilliu (*Verticillium longisporum*). Třetí důležitý patogen foma (*Phoma lingam*) je tematem dlouhodobě a její škodlivost je v posledních letech pokrývána aplikacemi fungicidů s morforegulačním účinkem v podzimním i jarním aplikačním termínu, které se staly již rutinní součástí pěstební technologie.

Nejdestruktivnější chorobou z pohledu míry výnosových ztrát je v současnosti bezesporu hlízenka (*Sclerotinia sclerotiorum*). Její výskyt v posledních 5 letech gradoval a v roce 2008 dosáhl neuvěřitelné míry napadení téměř 70 % (pokusy ZVU Kroměříž, s.r.o. 2008). K tomuto extrémnímu napadení přispěl časný výskyt houby v porostech již koncem kvetení a po odkvětu a silně polehnutí porostů koncem kvetení.

Vliv podílu řepky v osevním sledu:

Podle výsledků dlouhodobých pokusů provedených na Universitě v Rostocku reaguje hlízenka na zvyšování podílu řepky v osevním sledu silným nárůstem výskytu. V případě, kdy je zastoupení v osevním sledu do 17 %, byl výskyt hlízanky minimální pod 1 %. Pokud se ale podíl zvýšil na 33 %, narostl výskyt na 8,5 %. Proto by podniky specializující se na pěstování řepky měli s tímto počítat.

Výskyt hlízanky v pokusech ZVU Kroměříž, s.r.o.:

Míra napadení hlízankou je na pokusných plochách sledována od roku 1999. Po počátečním vysokém výskytu právě v roce 1999 byla úroveň výskytu až do roku 2003 nízká. V těchto letech se v osevním sledu kromě obilovin a řepky vyskytoval také hrách a cukrovka a tak se pokusy s ozimou řepkou dostávaly na stejné pole až po 5–6 letech. Od roku 2004, který měl opět velmi silný výskyt hlízanky v dalších letech zůstal každoroční výskyt na úrovni cca 15%, což už není zanedbatelná úroveň. V roce 2007 a zvláště pak roce 2008 míra napadení gradovala do nejvyššího

výskytu za celou dobu pozorování. Přispěla k tomu jistě řada faktorů, ale nejdůležitějšími byly v roce 2008 srážky koncem kvetení a polehnutí porostů (Obr. č. 1).

Důvodem pro celkově vyšší míru výskytu a škodlivosti hlízanky v pokusech po roce 2004 je také zúžení osevního sledu na obiloviny a řepku. Tím se řepka dostává na stejný pozemek během 3–4 let a to silně podporuje její výskyt.

Vliv aplikačního termínu na výnos:

V tabulce č. 2 jsou porovnány průměrné výnosy v jednotlivých letech po aplikacích stejných fungicidů v první polovině kvetení a ve druhé polovině. Ve čtyřletých pokusech se jako optimálnější termín projevil ten pozdější a to ve dvou případech výrazně o cca 3 q. V jednom roce nebyl rozdíl mezi termíny a v jednom byl o 1 q lepší časnější termín.

Tabulka č. 1: – Míra napadení v pokusech na kontrolách

1999	napadení 41 %
2000	napadení 0 %
2001	napadení 5 %
2002	napadení 0 %
2003	napadení 5 %
2004	napadení 42 %
2005	napadení 16 %
2006	napadení 12 %
2007	napadení 30 %
2008	napadení 35 % (polehlé 70 %)

Tabulka č. 2: – Vliv termínu aplikace na výnos

	Průměrný výnos	Diference v t/ha	Termín aplikace
2005	5,34		BBCH 63–65
2006	4,62	0,10	
2007	3,87		
2008	3,90		
2005	5,64	0,30	BBCH 67–69
2006	4,52		
2007	4,13	0,26	
2008	3,94	0,04	

Tabulka č. 3: – Vliv aplikací fungicidů na výnos 2005–2008.

		Výnos								3–4 letý průměr
		2005		2006		2007		2008		
		t/ha	%	t/ha	%	t/ha	%	t/ha	%	
BBCH 63–65										
Kontrola		5,22		4,71		3,73		3,55		
Alert S	1 l/ha	5,34	102	4,82	102	3,99	107	3,42	96	102
Alto Combi	0,5 l/ha	5,38	103	4,74	101	3,52	94	3,85	109	102
Prosaro	0,75 l/ha	–	–	4,38	93	3,77	101	4,26	120	105
Pictor	0,5 l/ha	–	–	4,81	102	4,44	119	4,03	114	112
BBCH 67–69										
Kontrola		5,22		4,44		3,74		3,55		
Alert S	1 l/ha	5,56	107	4,28	96	4,06	109	4,04	114	106
Alto Combi	0,5 l/ha	5,58	107	4,76	107	4,06	109	3,75	106	107
Prosaro	0,75 l/ha	–	–	4,53	102	4,22	113	4,13	116	110
Pictor	0,5 l/ha	–	–	4,24	96	4,29	115	4,02	113	108

Výběr fungicidního ošetření:

V současnosti je v ozimé řepce na výběr řada fungicidů. K dispozici jsou starší přípravky (např. Alert S, Alto Combi) i nové (např. Pictor nebo Prosaro). Pro aplikace v první polovině kvetení řepky se jeví jako velmi vhodný Pictor, pro pozdější aplikaci v druhé polovině kvetení pak Alto Combi, Alert S s dobrou stabilní účinností (je u nich ale nejistá budoucnost) i Prosaro a Pictor s dobrou stabilní účinností (v letech 2007 a 2008). Viz tabulka č. 3.

Rozhodování o provedení fungicidní ochrany:

Prognózy výskytu u obou chorob jsou velmi problematické. Rozhodnutí o nutnosti aplikace fungicidů je prováděno na základě posouzení „nepřímých důkazů“ jako je očekávaný průběh počasí, citlivost odrůdy, cena aplikace, podíl řepky v osevním sledu, odhad výnosové úrovně jednotlivých porostů a jedním z hlavních kritérií posledních sezon je očekávaná cena za řepku. Stále je tedy na rozhodnutí agronomů, jestli aplikaci provedou, nebo ne.

V Německu je používán rozhodovací model SkleroPro, dostupný na internetu, který poskytuje po vyplnění patřičných údajů doporučení pro provedení (nebo neprovedení) aplikace. V letech 2007 a 2008 se v Německu vyskytly silné epidemie hlížečky a spokojenost s modelem byla v těchto případech nízká (Raps 2/2008). To ukazuje na známou věc, že prognóza vývoje napadení je obtížná a stále ještě není uspokojivě vyřešena.

Kontaktní adresa: Spitzer.tomas@vukrom.cz

